

Các loại bệnh lây truyền qua vector và thai kỳ: Những điều bệnh nhân và gia đình cần biết

CHUỖI GIÁO DỤC BỆNH NHÂN

Trong thai kỳ, điều quan trọng là phải chú ý đến một số rủi ro sức khỏe, bao gồm các bệnh lây truyền qua vết côn trùng cắn. Những căn bệnh này có thể không phổ biến ở mọi nơi, nhưng việc đi lại, thay đổi theo mùa và biến đổi khí hậu có thể làm tăng nguy cơ mắc bệnh. Một số bệnh nhiễm trùng có thể nghiêm trọng hơn trong thai kỳ.

Bệnh lây truyền qua véc-tơ là gì?

Bệnh lây truyền qua véc-tơ là bệnh lây lan qua vết cắn của côn trùng nhiễm bệnh, chẳng hạn như muỗi, ve, ruồi cắn hoặc bọ chét. Những loài côn trùng này mang theo vi-rút hoặc vi khuẩn và truyền sang người khi chúng cắn.

Tôi cần lưu ý những bệnh lây truyền qua véc-tơ nào trong thai kỳ?

Một số bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể ảnh hưởng đến phụ nữ mang thai, đặc biệt là ở một số nơi trên thế giới:

- **Vi-rút sốt xuất huyết** lây lan qua vết đốt của muỗi *Aedes* nhiễm bệnh. Bệnh này phổ biến ở các vùng nhiệt đới và cận nhiệt đới và là một trong những bệnh lây truyền qua véc-tơ phổ biến nhất trên toàn thế giới. Bệnh có thể gây sốt cao, đau nhức cơ thể, và trong trường hợp nghiêm trọng có thể dẫn đến chảy máu và phải nhập viện.
- **Vi-rút Zika** cũng được truyền qua muỗi *Aedes*. Ngoài ra, bệnh có thể lây truyền qua đường tình dục và từ mẹ sang con. Hầu hết mọi người đều có triệu chứng nhẹ hoặc không có triệu chứng nào, nhưng vi-rút Zika nếu lây nhiễm trong thai kỳ có thể gây ra dị tật bẩm sinh nghiêm trọng.
- **Vi-rút Oropouche** lây lan qua vết cắn của những con ruồi nhỏ gọi là ruồi nhũi. Loài này được tìm thấy ở Nam Mỹ, Trung Mỹ và vùng Caribe. Loại vi-rút này gây ra các triệu chứng như sốt, đau đầu và đau khớp.
- **Vi-rút Chikungunya** cũng lây lan qua vết cắn của muỗi *Aedes* nhiễm bệnh. Bệnh này gây sốt và đau khớp nghiêm trọng có thể kéo dài trong nhiều tuần hoặc nhiều tháng.

Nguy cơ mắc bệnh lây truyền qua véc-tơ của tôi như thế nào?

Các bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể lây lan ở bất kỳ nơi nào trên thế giới có côn trùng cắn hoạt động, đặc biệt là ở những vùng có khí hậu ấm hơn và trong những mùa ấm hơn. Ở Hoa Kỳ, quý vị có nguy cơ mắc bệnh cao hơn vào mùa xuân, mùa hè

và đầu mùa thu, đặc biệt là ở các tiểu bang và khu vực có khí hậu ấm hơn, chẳng hạn như Florida, Texas, Nam California, Arizona, Hawaii, Puerto Rico và Quần đảo Virgin thuộc Hoa Kỳ. Nguy cơ cũng tăng lên khi quý vị đi du lịch đến những vùng có khí hậu nhiệt đới, nơi những căn bệnh này phổ biến hơn, bao gồm Trung Mỹ, Nam Mỹ, vùng Caribe, một số vùng ở Châu Phi và Nam/Đông Nam Á.

Nhưng do việc đi lại nhiều hơn và khí hậu thay đổi, hiện nay một số căn bệnh thuộc loại này xuất hiện ở những khu vực mà trước đây chúng chưa từng xuất hiện. Ngoài ra, vì muỗi *Aedes* có thể mang nhiều loại vi-rút nên quý vị có thể bị nhiễm nhiều bệnh cùng một lúc hoặc vào nhiều thời điểm khác nhau trong cuộc đời.

Bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể ảnh hưởng đến thai kỳ của tôi không?

Có. Một số bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể dẫn đến các vấn đề sức khỏe nghiêm trọng trong thai kỳ. Ví dụ: nhiễm sốt xuất huyết có thể làm tăng nguy cơ phải nhập viện, chảy máu nhiều hoặc cần được chăm sóc đặc biệt. Các bệnh khác, như bệnh chikungunya và zika, thường nhẹ hơn nhưng vẫn có thể gây ra các triệu chứng như sốt, đau khớp hoặc mệt mỏi, có thể dẫn đến các biến chứng thai kỳ. Tùy theo căn bệnh cụ thể, các rủi ro có thể bao gồm sinh non, trẻ nhẹ cân, thai chết lưu hoặc các vấn đề liên quan đến sinh nở khác.

Bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể ảnh hưởng đến thai nhi không?

Có. Nhiều bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể truyền từ phụ nữ mang thai sang thai nhi. Đây được gọi là **bệnh truyền nhiễm bẩm sinh**. Trong một số trường hợp, những bệnh truyền nhiễm này có thể dẫn tới dị tật bẩm sinh. Ví dụ: vi-rút Zika có liên quan đến **chứng đầu nhỏ**, một tình trạng khiến não của thai nhi nhỏ hơn bình thường. Điều này có thể gây ra các vấn đề lâu dài về phát triển não bộ, cũng như suy giảm thính lực, thị lực và **rối loạn nhận thức**.

Nguy cơ dị tật bẩm sinh và mức độ nghiêm trọng của dị tật có thể khác nhau tùy theo từng bệnh cụ thể và giai đoạn mang thai khi nhiễm bệnh. Để biết thêm thông tin, quý vị có thể truy cập tài nguyên của Trung Tâm Kiểm Soát và Phòng Ngừa Dịch Bệnh (CDC) về vi-rút [Chikungunya](#), [Dengue](#), [Oropouche](#) và [Zika](#).

Có vắc-xin phòng ngừa những bệnh nhiễm trùng này không và tôi có thể tiêm vắc-xin trong thai kỳ không?

Hiện nay vẫn chưa có vắc-xin nào có thể ngăn ngừa bệnh do vi-rút Oropouche và Zika gây ra. Vắc-xin phòng sốt xuất huyết *Dengvaxia* không có sẵn ở Hoa Kỳ và **không** được khuyến cáo sử dụng trong thai kỳ. Do nhu cầu toàn cầu thấp, nhà sản xuất có kế hoạch sẽ ngừng sản xuất *Dengvaxia* vào cuối năm 2026.

Có hai loại vắc-xin được phê duyệt để ngăn ngừa vi-rút Chikungunya tại Hoa Kỳ: **vắc-xin sống giảm độc lực** (có tên là IXCHIQ) và **vắc-xin dạng hạt giống vi-rút** (có tên là VIMKUNYA). Những loại vắc-xin này thường không được khuyến dùng trong thai kỳ nhưng có thể lựa chọn sử dụng sau khi sinh hoặc trong những trường hợp có nguy cơ lây nhiễm cao. Các khuyến cáo mới về vắc-xin VIMKUNYA trong thai kỳ và khi cho con bú hiện đang được xem xét. Quý vị có thể trao đổi với nhà cung cấp dịch vụ y tế xem việc tiêm vắc-xin sau khi mang thai có phù hợp với quý vị hay không, đặc biệt nếu quý vị sinh sống hoặc có kế hoạch đi du lịch đến những khu vực bệnh sốt chikungunya phổ biến.

Tôi có thể làm gì để bảo vệ bản thân khỏi các bệnh lây truyền qua véc-tơ?

Hãy thực hiện các biện pháp phòng ngừa sau đây để bảo vệ bản thân khỏi vết cắn của các véc-tơ mang mầm bệnh:

Trước khi đi du lịch

- Khi lập kế hoạch du lịch quốc tế, hãy truy cập [Danh Sách Điểm Đến Du Lịch của CDC](#) để xem liệu có khuyến cáo chuẩn bị cho chuyến đi đến điểm đến mà quý vị quan tâm hay không.
- Tránh đi lại không cần thiết đến những khu vực có nguy cơ cao mắc các bệnh lây truyền qua véc-tơ. Kiểm tra [Thông Báo Sức Khỏe Khi Đi Du Lịch của CDC](#) để biết thông tin mới nhất.
- Sử dụng [Trang Dành Cho Du Khách Mang Thai của CDC](#) để biết các lời khuyên chuẩn bị chung.

Trong khi đi du lịch

- Mặc áo dài tay và quần dài khi ra ngoài trời.
- Thoa thuốc chống côn trùng đã được đăng ký với Cơ Quan Bảo Vệ Môi Trường (EPA) lên da và quần áo.
- Tránh hoạt động ngoài trời vào lúc chạng vạng và bình minh khi muỗi hoạt động mạnh nhất.
- Giảm thiểu việc tiếp xúc với nguồn nước mở bên ngoài và tại nhà vì đây là nơi sinh sản của các véc-tơ truyền bệnh.
- Đóng kín cửa ra vào, cửa sổ hoặc sử dụng quạt, màn chống muỗi hoặc lưới chắn ở cửa sổ và cửa ra vào để ngăn ngừa tiếp xúc với véc-tơ truyền bệnh.

Sau khi đi du lịch

- Nếu quý vị có bất kỳ triệu chứng nào, chẳng hạn như sốt, đau đầu, đau khớp hoặc phát ban, hãy đến gặp bác sĩ chăm sóc sức khỏe sớm nhất có thể.

Thuốc chống côn trùng nào được khuyến dùng trong thai kỳ?

Một cách bảo vệ bản thân là sử dụng thuốc chống côn trùng đã được đăng ký với EPA. Những loại thuốc chống côn trùng này vừa an toàn vừa hiệu quả, ngay cả trong thai kỳ. Tìm kiếm các sản phẩm có chứa:

- N, N-diethyl-meta-toluamide (DEET)
- Tinh dầu khuynh diệp chanh
- Picaridin
- Para-menthane-diol
- IR353

Quý vị có thể còn tìm thấy các sản phẩm tự nhiên như vòng đeo tay, kem dưỡng da, miếng dán hoặc nến sử dụng tinh dầu (như bạc hà, sả, hương thảo hoặc sả chanh). Mặc dù những sản phẩm này có vẻ an toàn hơn, nhưng chưa được đăng ký với EPA và chưa được chứng minh là có tác dụng bảo vệ chống lại bệnh lây truyền qua muỗi.

Vì không có vắc-xin phòng ngừa tất cả các bệnh do lây truyền qua véc-tơ nên việc bảo vệ bản thân trong thai kỳ cũng bao gồm việc tránh đi lại không cần thiết. Trước khi đặt chuyến đi, hãy nhớ kiểm tra [Thông Báo Sức Khỏe Khi Đi Du Lịch của CDC](#) để biết những khu vực cần tránh đi du lịch.

Thông Tin Nhanh

- Bệnh lây truyền qua véc-tơ là bệnh truyền nhiễm lây lan qua vết cắn của côn trùng như muỗi, ve và ruồi.
- Các bệnh lây truyền qua véc-tơ phổ biến hơn ở các vùng nhiệt đới và cận nhiệt đới, bao gồm một số vùng Trung và Nam Mỹ, Caribe, Châu Phi, Nam/Đông Nam Á và một số vùng miền Nam Hoa Kỳ.
- Một số bệnh lây truyền qua véc-tơ có thể gây ra các vấn đề sức khỏe nghiêm trọng trong thai kỳ, có thể truyền từ phụ nữ mang thai sang thai nhi và có thể dẫn đến dị tật bẩm sinh.
- Hiện tại vẫn chưa có vắc-xin phòng ngừa vi-rút Zika hoặc Oropouche, và vắc-xin phòng sốt xuất huyết và chikungunya thường không được khuyến dùng trong thai kỳ.
- Quý vị có thể giảm thiểu rủi ro bằng cách sử dụng thuốc chống côn trùng đã được đăng ký với EPA, mặc áo dài tay và quần dài, và tránh đi đến những khu vực có nguy cơ cao.

Thuật ngữ

Bệnh lây truyền bẩm sinh: Một bệnh lây nhiễm mà trẻ sơ sinh mắc phải khi mới sinh, do người mẹ mang thai truyền sang cho trẻ trong thai kỳ.

Rối loạn nhận thức: Tình trạng sức khỏe ảnh hưởng đến cách một người suy nghĩ, học tập, ghi nhớ hoặc giải quyết vấn đề.

Vắc-xin sống giảm độc lực: Vắc-xin có chứa dạng vi-rút hoặc vi khuẩn gây bệnh đã được làm yếu đi.

Chứng đầu nhỏ: Tình trạng đầu của trẻ sơ sinh nhỏ hơn bình thường, có thể xảy ra do não không phát triển bình thường trong thai kỳ hoặc ngừng phát triển sau khi sinh.

Vắc-xin dạng hạt giống vi-rút: Vắc-xin có chứa hạt trông giống như vi-rút gây bệnh nhưng không gây nhiễm trùng.

Cập nhật lần cuối: Tháng 8 năm 2025

Tài nguyên này được hỗ trợ bởi Hiệp Hội Y Học Bà Mẹ và Thai Nhi (SMFM) và Trung Tâm Kiểm Soát và Phòng Ngừa Dịch Bệnh (CDC) theo thỏa thuận hợp tác CDC-REa-DD-23-0004 *Tăng cường quan hệ đối tác để giải quyết các khuyết tật bẩm sinh, rối loạn ở trẻ sơ sinh và các tình trạng liên quan, cũng như sức khỏe của phụ nữ mang thai và sau sinh*. Quan điểm do tác giả trình bày không nhất thiết phản ánh chính sách chính thức của Bộ Y Tế và Dịch Vụ Nhân Sinh cũng như không đại diện cho chứng thực của Chính phủ Hoa Kỳ.